

تأثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری

فاطمه مسلمی اجارستانی^۱

^۱دانشجو کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

نویسنده مسئول:

فاطمه مسلمی اجارستانی

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف شناخت تأثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری، انجام شد. این پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک در سال ۹۶-۱۳۹۵ به تعداد ۱۳۴۷ نفر بود. طبق جدول کرجسی و مورگان، تعداد ۳۰۴ نفر با روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شد. روش گردآوری داده ها به صورت کتابخانه ای و میدانی بوده است. ابزار اندازه گیری داده ها شامل پرسشنامه های شبکه های اجتماعی، رفتارهای اجتماعی بود. روایی پرسشنامه ها توسط متخصصان از جمله استاد راهنما تأیید شد و با محاسبه آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه های شبکه های اجتماعی برابر ۰/۹۴، رفتارهای اجتماعی برابر ۰/۸۸ محاسبه شد که نشان داد پرسشنامه ها از پایایی نسبتاً بالایی برخوردار هستند. روش تجزیه و تحلیل داده ها استفاده از روش های آمار توصیفی (محاسبه میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (آزمون t) از طریق برنامه نرم افزاری SPSS22 بود. یافته ها نشان داد که شبکه های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: شبکه های اجتماعی - رفتارهای اجتماعی - دانش آموزان

عصر حاضر عصر مطبوعات، رسانه‌های گروهی و ارتباطات است. دنیای کنونی ما عصر تاخت و تاز وسایل ارتباط جمعی از جمله رادیو، تلویزیون، ماهواره، تلفن همراه و اینترنت می‌باشد. جوان امروز دیگر محدودیت‌های گذشته را ندارد. هر لحظه در هر کجا که باشد می‌تواند با هر نقطه‌ای از جهان که بخواهد ارتباط برقرار کند. ورود به دنیای مجازی و یا به عبارت بهتر زندگی در محیط‌های مجازی امری بدیهی به شمار می‌رود و از شاخصه‌های مهم رسانه‌های پست مدرن این است که به راحتی در اختیار افراد با سبک‌ها و هنجارهای مختلف اجتماعی قرار گرفته و این امر به مرور میزان کنترل خانواده‌ها و مدارس بر آموخته‌های نسل جدید و نیز کیفیت و جهت‌گیری‌های آموزشی و تربیتی خانواده‌ها، مدارس و جامعه را متأثر ساخته است. بنابراین لازمه تعادل در این محیط-های مجازی برخورداری از یکسری مهارت‌های فنی و فناوری است (۱۰).

تغییر و تحولات در نظام اجتماعی ناشی از اینترنت، انکارناپذیر است. این تغییرات حتی شیوه برقراری ارتباط شاگرد و استاد و روش تدریس در سطوح دانشگاهی را هم متحول کرده است. این امر به طور اساسی قابلیت انجام تحقیقات توسط دانشجویان و به اشتراک گذاشتن یافته‌های آنها با دیگران را بالا برده است. امروزه حتی بچه‌ها هم به نوعی برای تکالیف درسی و برقراری روابط اجتماعی خود به اینترنت وابسته شده‌اند. دانش‌آموزان انتظار دارند که دامنه فرآیند یادگیری خود را در هر لحظه که نیازمند سؤال و برقراری رابطه با استاد باشند، به خارج از محدوده‌های کلاس گسترش دهند. پست الکترونیکی، اتاق‌های گفتگو و نشست‌های اینترنتی باعث گردیده تا ارتباط دانشجویان با استاد و مطالب درسی خود بیشتر گردد. این امر نکته مثبتی برای آینده آموزش و تعلیم محسوب می‌شود و همه اینها مرهون اینترنت، وب و شبکه‌های اجتماعی مجازی است (۷).

شبکه‌های اجتماعی سایت‌هایی هستند که از یک سایت ساده مانند موتور جستجوگر با اضافه شدن امکاناتی مانند چت و ایمیل و امکانات دیگر خاصیت اشتراک‌گذاری را به کاربران خود ارائه می‌دهند. شبکه‌های اجتماعی، محل گردهمایی صدها میلیون کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. در واقع شبکه‌های اجتماعی برای افزایش و تقویت تعاملات اجتماعی در فضای مجازی طراحی شده‌اند. به طور کلی از طریق اطلاعاتی که بر روی پروفایل افراد قرار می‌گیرد مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق (که همه اینها اطلاعاتی را در خصوص هویت فرد فراهم می‌آورد) برقراری ارتباط تسهیل می‌گردد (۲).

عصر مجازی (موج چهارم) یعنی زندگی در وایبر^۱، لاین^۲، واتس آپ^۳، تانگو^۴، بیتالک^۵، فیس‌بوک^۶، توئیتر^۷، لینکدین^۸، مای اسپیس^۹، نینگ^{۱۰}، تلگرام^{۱۱} و دیگر شبکه‌های مجازی و غیره عصر مجازی درواقع شکل توسعه و تکامل یافته عصر اطلاعات و دانش است و در آینده نزدیک ظهور کرده و فضای سه بعدی را در اختیار بشر قرار خواهد داد تا تخیل انسان بتواند به حقیقت نزدیک شده و فضای بسیار توسعه یافته‌تر و متفاوت‌تری با جهان امروز را فرا روی بشر قرار دهد. نوجوانان و جوانان ایرانی روز به روز به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی^{۱۲} گرایش پیدا می‌کنند. اگر نگاهی به آمار جمعیت عضو در شبکه‌های اجتماعی بیندازیم، می‌توان دریافت که این فضا، مکانی برای زندگی مجازی^{۱۳} و هویت‌یابی^{۱۴} جوانان تبدیل شده است. فضای مجازی بستری مناسب برای دریافت اطلاعات است. این فضای مجازی محل ارتباط‌گیری روزمره، گذراندن اوقات فراغت و سایر فعالیت‌های جوانان است.

۱- Viber

۲- Line

۳- Whats App

۴- Tango

۵- Bee Talk

۶- Facebook

۷- Twitter

۸- LinkedIn

۹- My Space

۱۰- Ning

۱۱- Telegram

۱۲- Cyber Social Networking Sites

۱۳- Virtual Life

۱۴- Identity Formation

شبکه‌های اجتماعی یکی پس از دیگری ظهور نموده و این شبکه‌ها با به وجود آوردن پدیده نوینی به نام «زندگی دوم» به دنبال ایجاد تغییرات بنیادین در طرز تلقی، نگرش^{۱۵} و سبک زندگی^{۱۶} جوانان است. این شبکه‌ها می‌توانند بر فرهنگ‌پذیری افراد جامعه تأثیر گذاشته، ادبیات و پوشش آنها و همچنین روابط با هم‌جنس و جنس مخالف را دگرگون کنند و کلیه شوون زندگی را با سرعت بالا و توان نفوذ و تأثیرگذاری بیشتر تحت سیطره خود قرار دهند (۵).

در سن نوجوانی گرایش فرد به گروه‌های اجتماعی بیشتر و بیشتر می‌شود، بطوری که این دوران با این ویژگی اساسی مشخص می‌شود که فرد علاقه شدیدی به برقراری روابط اجتماعی از خود نشان می‌دهد. به عضویت گروه‌های مختلف در می‌آید و در تعامل با این گروه‌ها رفتارهای اجتماعی خود را شکل می‌دهند. در سنین بعدی رفتارهای اجتماعی پخته‌تر شده‌اند. فرد با انتخاب شغل ادامه تحصیل و انتخاب همسر رفتارهای گسترده‌تر اجتماعی پیدا می‌کند. نقش اجتماعی در این دوران مشخص شده‌اند و فرد رفتارهای خود را بر اساس نقش خود در اجتماع و هویتی که بدست آورده تنظیم می‌کند (۸).

تأثیر تکنولوژی بر فرهنگ و ارتباط آن با جهان سمبل‌ها و عادات روحی و روانی یک جامعه غیر متعارف و غریب نیست. مارکس معتقد است که از رهگذر تأثیرات تکنولوژی فرم‌ها و روابطی در جامعه پدیدار می‌گردد که مبانی اندیشه و خلیات آن جامعه را متأثر ساخته و حتی ساختار روانی و اجتماعی موجود را تغییر می‌دهد. وی در جای دیگر می‌نویسد: (تکنولوژی نوع رفتار و ارتباط انسان را با طبیعت تعیین می‌کند و نیز تعیین کننده کیفیت رابطه‌ی انسان‌ها با یکدیگر است). این تأثیر تکنیک را حتی می‌توان به ساده‌ترین و ابتدایی‌ترین و طبیعی‌ترین ابزار مورد استفاده‌ی بشر یعنی زبان نیز تعمیم داد. نکته‌ی قابل توجه این است که تأثیر علم و تکنولوژی را از قبل نمی‌توان فهمید و کنترل کرد. حتی صاحبان یک تکنیک و مخترعین یک صنعت به میزان بسیار ناچیزی قدرت هدایت و کنترل تأثیرات اجتماعی روانی و حتی عقیدتی تکنیک اختراعی خود را دارا هستند.

بروز آسیب‌های نوظهور می‌تواند زمینه ساز نوع جدیدی از آسیب‌های اجتماعی و روانی باشد. به همین دلیل، برنامه‌ریزی برای شناسایی و آسیب‌شناسی آنها ضروری می‌نماید. آسیب‌های نوظهور، آسیب‌های مرتبط با فناوری‌های جدید است که آسیب‌های ناشی از استفاده از ماهواره، بازی‌های رایانه‌ای، تلفن همراه و اینترنت می‌توانند در این مجموعه قرار گیرد. در این مقاله سعی شده است تا به آسیب‌های مرتبط با اینترنت به ویژه عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی پرداخته و برای رفع این گونه معضلات پیشنهاداتی ارائه شود.

در مطالعه حسن زاده کیخا (۱۳۹۴) درباره شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان دبیرستان‌های جنوب شهر زاهدان انجام داد. نتایج نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان، فرهنگ و قانون مداری، روابط بین فردی، ارزش‌های اعتقادی و هویت اجتماعی دانش‌آموزان دبیرستان‌های جنوب شهر زاهدان تأثیر مثبت داشته است. همچنین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستان‌های جنوب شهر زاهدان هیچ تأثیری نداشته است.

زمانیان و همکاران در سال (۱۳۹۲) در مطالعه ای تحت عنوان استخراج ویژگی‌های ساختاری و رفتاری شبکه اجتماعی نهفته در سایت اشتراک گذاری ویدئوی یوتیوب، همایش تخصصی بررسی ابعاد شبکه‌های اجتماعی انجام دادند. نتایج نشان داد که از نقطه نظر ساختاری توزیع درجات انواع گره‌ها در این شبکه شامل گراف کاربر-کاربر، کاربر-ویدئوی بارگذاری و کاربر-کانال از تابع توانی پیروی می‌کند از نظر رفتاری مشاهده شده است که کاربران در ابتدای ورودشان به شبکه بسیاری از یال‌های دوستی شان را برقرار می‌کنند و پس از آن نرخ این دوست‌یابی کم می‌شود همچنین نتایج نشان دهنده استقبال کم کاربران از کانال‌های کشوران است مطالعات ما بر روی اثر دوستی در انتخاب کانال مشترک حاکی از آن است که دوست مشترک در کانال کاملاً بر تصمیم شخص برای عضویت تأثیرگذار است.

در مطالعه لنه‌ه‌ارت و همکاران (۲۰۰۷) درباره علل گرایش کاربران به شبکه‌های اجتماعی مجازی در ایالات متحده انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که ۵۵ درصد نوجوانان پروفایل‌های شبکه‌ای دارند و صفحات جوانان در این شبکه‌ها شامل خودگوشودگی قابل

15- Attitude

16- Life Style

مشاهده، ساده، صمیمانه و تعامل‌هایی است که رفتار آنان را به تصویر می‌کشد. یافته‌های آنها نشان می‌دهد که ۹۱ درصد کاربران شبکه‌های اجتماعی، از این شبکه‌ها برای حفظ روابط با دوستان کنونی استفاده می‌کنند که با آنها رفت و آمد مکرر دارند و ۸۲ درصد به دنبال حفظ روابط با کسانی هستند که با آنها رفت و آمد ندارند، ضمن اینکه ۷۲ درصد آنان از این شبکه‌های مجازی برای ایجاد و پیگیری طرح‌های اجتماعی بهره می‌گیرند.

بولن و هری در سال (۲۰۰۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان اینترنت: اثر آن بر ایمنی و مفاهیم رفتار نوجوانان انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که هر چه جوانان زمان بیشتری را با اینترنت سر کنند، در مقابل از میزان زمانی که صرف محیط اجتماعی واقعی‌شان خواهند کرد، کاسته خواهد شد.

همان‌طور که گفته شد، شبکه‌های اجتماعی شکل اجتماعی نوینی از ارتباطات را به وجود آورده‌اند که در عین حالی که توده‌ای است، اما به صورت انفرادی تولید و دریافت می‌شود و تأثیر می‌گذارد. با این همه، در سراسر جهان، به ابزاری در خدمت جنبش‌های اجتماعی تبدیل شده است. این جنبش‌ها، باید بتوانند برای دستیابی به اهداف خود، در سه زمینه توانمندی داشته باشند: شکل دادن به هویت جمعی، متقاعد ساختن پیروان خود و بسیج آنها. این جنبش‌ها، با استفاده از فناوری‌های جدید اطلاعاتی، می‌توانند به راحتی به هر سه هدف نام برده، دست یابند. در این شبکه‌ها، تأثیر بر افکار عمومی و بسیج آن، به گونه‌ای است که به واسطه این رسانه‌ها، نوعی فضای عمومی شکل می‌گیرد و بسیاری افراد، بدون آنکه یکدیگر را ببینند و تبادل نظر کنند، مانند یکدیگر فکر و در نتیجه مانند یکدیگر نیز عمل می‌کنند (۴).

امروزه فراگیری اینترنت و فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی موجب ظهور «فضای مجازی» در کنار جهان واقعی شده که این امر معادلات و الگوهای ارتباطات سنتی، تولید، انتقال و مصرف اطلاعات را به هم زده و موجب تغییر در آن شده است. شبکه‌های اجتماعی، نسل جدیدی از پایگاه‌هایی هستند که این روزها در کانون توجه کاربران شبکه‌های جهانی اینترنت قرار گرفته‌اند. این گونه پایگاه‌ها بر مبنای تشکیلات آنلاین فعالیت می‌کنند و هر کدام دسته‌ای از کاربران اینترنتی با ویژگی خاص را گرد هم می‌آورند. شبکه‌های اجتماعی را گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی می‌دانند که امکان دستیابی به شکل جدیدی از برقراری ارتباط و به اشتراک‌گذاری محتوا در اینترنت را فراهم آورده‌اند. با توجه به موارد فوق پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال است که آیا شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری تأثیر دارد؟

فرضیه اصلی:

شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری تأثیر دارد.

فرضیه فرعی:

- ۱- شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد.
- ۲- شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هنجارهای اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد.
- ۳- شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اعتماد اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد.

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پژوهش در دسته پژوهش‌های توصیفی-پیمایشی قرار دارد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ به تعداد ۱۳۴۷ نفر می‌باشد. نمونه مورد استفاده در این پژوهش ۳۰۴ نفر به روش نمونه برداری تصادفی ساده و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان صورت گرفته است. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش از مقیاس‌های پرسشنامه‌های محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی مجازی و رفتارهای اجتماعی استفاده شد. داده‌های

گردآوری شده در بخش آمار استنباطی از آزمون t استفاده گردیده است. سپس کلیه داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS22 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

در جدول ۱، توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۱. آمار توصیفی تاثیر بکارگیری شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان		
آزمون	میانگین	انحراف استاندارد
رفتار اجتماعی	۵۶.۳۷	۱۶.۹۸

جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که میانگین و انحراف استاندارد تاثیر بکارگیری شبکه‌های اجتماعی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان مورد مطالعه در این پژوهش را نشان می‌دهند.

فرضیه اصلی: شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری تاثیر دارد.

جدول ۲: آزمون T جهت بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان دختر							
متغیر	تعداد نمونه	میانگین نمونه	انحراف معیار	t محاسباتی	t بحرانی	درجه آزادی	سطح معناداری
رفتار اجتماعی	۳۰۴	۲۵.۹۲	۱۷.۵۰	۲۵.۸۲۴	۱.۹۶۷	۳۰۳	۰.۰۰۰

با توجه به جدول شماره ۲. در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha=0.05$)، داده‌ها فرضیه صفر (H_0) را رد و فرضیه پژوهش (H_1) را تایید می‌نمایند، چرا که ($\text{Sig.} = 0.000 < \alpha = 0.05$). یعنی می‌توان ادعا نمود شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری تاثیر دارد.

فرضیه ۱: شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد.

جدول ۳: آزمون T جهت بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش آموزان						
تعداد نمونه	میانگین نمونه	انحراف معیار	t محاسباتی	t بحرانی	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۰۴	۵۶.۳۷	۱۶.۹۸	۵۷.۸۶۶	۱.۹۶۷	۳۰۳	۰.۰۰۰

با توجه به جدول شماره ۳. در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha=0.05$)، داده‌ها فرضیه صفر (H_0) را رد و فرضیه پژوهش (H_1) را تایید می‌نمایند، چرا که ($\text{Sig.} = 0.000 < \alpha = 0.05$). یعنی می‌توان ادعا نمود شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد.

فرضیه ۲: شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هنجارهای اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد.

جدول ۴: آزمون T جهت بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هنجارهای اجتماعی دانش‌آموزان

تعداد نمونه	میانگین نمونه	انحراف معیار	محاسباتی t	t بحرانی	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۰۴	۲۱.۴۴	۴.۴۲	۸۴.۵۵۳	۱.۹۶۷	۳۰۳	۰.۰۰۰

با توجه به جدول شماره ۴. در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha=0.05$)، داده‌ها فرضیه صفر (H_0) را رد و فرضیه پژوهش (H_1) را تایید می‌نمایند، چرا که ($\alpha=0.05 < \text{Sig.} = 0.000$). یعنی می‌توان ادعا نمود شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هنجارهای اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد.

فرضیه ۳: شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اعتماد اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد.

جدول ۵-۴: آزمون T جهت بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر اعتماد اجتماعی دانش‌آموزان

تعداد نمونه	میانگین نمونه	انحراف معیار	محاسباتی t	t بحرانی	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۰۴	۲۱.۷۹	۴.۸۲	۷۸.۸۹۳	۱.۹۶۷	۳۰۳	۰.۰۰۰

با توجه به جدول شماره ۵. در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha=0.05$)، داده‌ها فرضیه صفر (H_0) را رد و فرضیه پژوهش (H_1) را تایید می‌نمایند، چرا که ($\alpha=0.05 < \text{Sig.} = 0.000$). یعنی می‌توان ادعا نمود شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اعتماد اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد.

بحث و نتیجه گیری

در بررسی فرضیه اصلی، یافته‌ها نشان داد که شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه یک شهرستان ساری تاثیر دارد. نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های (۳)، (۶)، (۱۶)، (۱۷) و (۱۴) هم سو است.

در بررسی فرضیه ۱، یافته‌ها نشان داد که شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رفتارهای اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد. نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های (۳)، (۶)، (۱۶)، (۱۷) و (۱۴) هم سو است.

در بررسی فرضیه ۲، یافته‌ها نشان داد که شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هنجارهای اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد. نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های (۹)، (۱)، (۱۲) و (۱۸) هم سو است.

در بررسی فرضیه ۳، یافته‌ها نشان داد که شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اعتماد اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد. نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های (۱۱)، (۹)، (۱۲)، (۱۸) و (۱۵) هم سو است.

شبکه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر جایگاه قابل توجهی در اینترنت پیدا کرده‌اند و به رده پربیننده‌ترین‌های فضای مجازی راه یافته‌اند. گرایش به سایت‌های شبکه‌های اجتماعی در سراسر دنیا همچنان رو به رشد است. شبکه‌های اجتماعی با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند اما در زندگی روزمره افراد نقش بسیار پررنگی داشته‌اند و بسیاری از کاربران روزانه حداقل یک بار به صفحه شخصی خود در شبکه اجتماعی که عضو هستند سر می‌زنند. با توجه به اینکه عصر حاضر، عصر اطلاعات و ارتباطات مجازی و از بین رفتن محدودیت‌های زمانی و مکانی از طریق شبکه‌های اجتماعی است، شبکه‌های اجتماعی نقش عمده‌ای در تغییر سبک زندگی، نگرش‌ها، عقاید، باورها و هویت جوانان ایفا می‌کنند. هیچ کس نمی‌تواند نقش شبکه‌های اجتماعی و ارتباطات مجازی بر سبک زندگی جوانان را نادیده بگیرد.

منابع

۱. ابراهیم پور کومله، سمیرا؛ خزایی، کامیان. (۱۳۹۱). آسیب های نو پدید شبکه های اجتماعی مجازی در کمین خانواده ایرانی. دانشگاه پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس .
۲. حریری، نجلا؛ عنبری، امیرمهدی. (۱۳۹۱). شبکه های اجتماعی، جهان اول کاربران اینترنت. قابل دسترسی در سایت پلیگاه خبری آفتاب <http://aftabnews.ir>
۳. حسن زاده کیخا، امیر. (۱۳۹۴). شبکه های اجتماعی و تاثیر آن بر رفتار اجتماعی دانش آموزان دبیرستان های جنوب شهر زاهدان. اولین کنگره ملی راهکارهای دست یابی به توسعه پایدار در بخش های توسعه علم و فناوری، بصورت الکترونیکی، مرکز راهکارهای دست یابی به توسعه پایدار،
http://www.civilica.com/Paper-STCONF01-STCONF01_092.html
۴. حمیدی، صدیقه. (۱۳۹۰). نقش شبکه های اجتماعی در انقلاب مصر. جامعه المصطفی العالمیه.
۵. دژبانی، علی. (۱۳۸۷). آسیب های نوپدید، شبکه های اجتماعی مجازی و خانواده ی ایرانی. سایت معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی.
۶. زمانیان؛ عرفان، ربیعی، حمیدرضا؛ صالحی، مصطفی. (۱۳۹۲). استخراج ویژگی های ساختاری و رفتاری شبکه اجتماعی نهفته در سایت اشتراک گذاری ویدئوی یوتیوب، همایش تخصصی بررسی ابعاد شبکه های اجتماعی. تهران، جهاد دانشگاهی، پژوهشکده فناوری اطلاعات،
http://www.civilica.com/Paper-CESN01-CESN01_001.html
۷. سلیمانی پور، روح الله. (۱۳۹۴). شبکه های اجتماعی؛ فرصت ها و تهدیدها. فصلنامه ره آورد نور، شماره ۳۱، ص: ۱۴.
۸. شمس دانش، قادر. (۱۳۸۷). شخصیت و رفتار اجتماعی انسان. قابل دسترسی در سایت <http://shams44.blogfa.com>
۹. معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد؛ خاکسار، فائزه. (۱۳۹۱). شبکه های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تأکید بر بحران هویتی ایران). فصلنامه علمی-پژوهشی، دوره ۱، شماره ۴، صص: ۱۷۶-۱۵۵.
۱۰. مقتدایی، زینب. (۱۳۹۳). بررسی نفوذ اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی بر زندگی فردی و اجتماعی نسل جوان. پایگاه اطلاع رسانی راسخون.
۱۱. میرنبی بابلی، میراسماعیل؛ اصغری گنجی، عسکر. (۱۳۹۲). ارائه تابع اجتماعی کیفی جهت تصمیم گیری در شبکه های اجتماعی کیفی و مجازی. همایش تخصصی بررسی ابعاد شبکه های اجتماعی، تهران: جهاد دانشگاهی، پژوهشکده فناوری اطلاعات.
- http://www.civilica.com/Paper-CESN01-CESN01_038.html
۱۲. یاسمی نژاد، عرفان؛ آزادی، اکرم؛ امویی، محمدرضا. (۱۳۹۰). فضای مجازی، امنیت اجتماعی، راهبردها و استراتژی ها. همایش ملی صنایع فرهنگی نقش آن در توسعه پایدار.
۱۳. یزدخواستی، بهجت؛ عدلی پور، صمد؛ کیخانی، الهام. (۱۳۹۲). حوزه عمومی و گفتگو در فضای مجازی شبکه های اجتماعی (بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر گفتگوی میان فرهنگ ها). نشریه مطالعات فرهنگ - ارتباطات، دوره ۱۴، شماره ۲۱، صص: ۸۱-۱۰۱.
14. Bullen, Pat.; Harré, N. (2000). *The Internet: Its Effects on Fatety and Behavior Implications for Adolescents*. Department of Psychology, University of Auckland, November.
15. Gonchar, N.; Adams, J.R. (2000). *Living in cyberspace: Recognizing the importance of the virtual world in social work assessments*. Journal of Social Work Education.
16. Joinson, A. N. (2008). Looking at, looking up or keeping up with people Motives and use of facebook. Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems. New York. P.p: 1027-1036.

17. Lenhart, A.; Madden, M. (2007). Teens, Privacy & Online Social Networks. Pew Internet & American Life Project. Washington, DC. Available: on human factors in computing systems. P.p: 1027-1036. New York: ACM.
18. Roberts, L. D.; Smith, L. M.; Pollack, C. (2005). A model of social interaction via computer-mediated communication in real-time text-based virtual environments. psychcentral.com/netaddiction.